

Riksdagens protokoll

1997/98:63

Fredagen den 6 februari

Kl. 9.00 – 9.22

Protokoll
1997/98:63

1 § Meddelande om information från regeringen

Tredje vice talmannen meddelade att efter frågestunden *torsdagen den 19 februari omkring kl. 15.00* skulle statsrådet Leif Pagrotsky lämna information om Sveriges ordförandeskap i det nordiska regeringssamarbetet 1998.

2 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1997/98:149

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:149 av Barbro Westerholm om åtgärder mot våld och trakasserier mot homosexuella.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 19 februari 1998.

Skälet till dröjsmålet är att en debattdag som passar både interpellanten och mig inte stått att finna under denna tidsperiod.

Stockholm den 4 februari 1998

Laila Freivalds

Interpellation 1997/98:154

Till riksdagen

Interpellation 1997/98:154 om säkerhetsavstånd till mobilsändarantenner.

Erling Bager (fp) har lämnat ovanstående interpellation till Miljödepartementet. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara interpellationen, vilket jag kommer att göra tisdagen den 17 februari.

Skälet till dröjsmålet är dels att svarslistan är fulltecknad den 12 februari och dels att jag den 13 februari talar på IT-kommissionens hearing "Hur påverkar IT högskolans pedagogik?".

Stockholm den 5 februari 1998

Ines Uusmann

3 § Svar på interpellation 1997/98:140 om påvens besök på Kuba

Anf. 1 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Eva Zetterberg har i en interpellation ställt en rad frågor om Sveriges och EU:s förhållande till Kuba.

Påven Johannes Paulus II:s besök på Kuba kom att rikta omvärldens ögon på förhållandena i landet och ställde åter i fokus vilket förhållnings-sätt som bäst kan främja en fredlig utveckling mot demokratiska fri- och rättigheter. Påvens budskap om behovet av demokrati och försoning mellan alla kubaner oavsett ideologisk hemvist är något som den kubanska statsledningen borde ta till sig. Ett steg i en sådan riktning skulle vara att tillmötesgå påvens begäran om att frige fängslade dissidenter. Över huvud taget vore det av stor betydelse om de styrande i Kuba efter påvens framgångsrika besök tog fasta på såväl den katolska kyrkans utsträckta hand som människornas uttryckta vilja att bryta den isolering och likriktning som man så länge varit utsatt för. Det finns tecken som tyder på att så är fallet, och jag kan bara hoppas att vi får se en positiv förändringsprocess på Kuba.

Påven uppmanade också Förenta staternas president Clinton att upphäva sanktionerna mot Kuba. Det är något som Sverige länge har förordat. Även EU har kraftigt tagit avstånd från en skärpning av sanktionerna som infördes genom den s.k. Helms–Burton-lagen. Sanktionerna möter också kritik inom USA, och kanske kan påvens klara ställningstagande stärka denna kritik. I stället för att möjliggöra fredliga förändringar på Kuba har sanktionerna snarare befast det rådande systemet och lett till motsatt resultat. Det borde vara hög tid att pröva något annat. Påvens exempel borde därför också ses som ett alternativ för den amerikanska hållningen gentemot Kuba.

Av det jag har sagt här bör det framgå att påvens budskap under besöket helt är i linje med den politik som Sverige och EU företräder, så som den uttrycks i den s.k. gemensamma ståndpunkten om Kuba. Målet för denna är att i EU:s förbindelser med Kuba bl.a. uppmuntra en övergångsprocess till demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Hit hör givetvis också yttrandefrihet. När Kuba tar konkreta steg i denna riktning öppnas möjligheter till ett samarbetsavtal med EU och ökat handelsutbyte. Fortsatta ekonomiska reformer är det bästa sättet att stimulera utländska företag, inklusive svenska, att investera i landet. Sverige deltar aktivt i EU:s ansträngningar att uppnå positiva resultat.

Genom Sveriges biståndssamarbete vill vi också bidra till öppenhet och utveckling i det kubanska samhället genom bl.a. förmedling av kontakter och erfarenheter mellan forskare och olika yrkesgrupper. Det är också min förhoppning att det skall vara möjligt för svenska enskilda organisationer att i ökad utsträckning kunna bedriva biståndsinsatser på Kuba, för att på så sätt öka utbytet länderna emellan.

Anf. 2 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret på interpellationen.

Påvens besök på Kuba hade emotsetts med stor spänning runt om i världen. En klart bidragande faktor var naturligtvis att världen med oro

kunde konstatera att båda ledarnas hälsotillstånd inte var de bästa. Inte vare sig påvens eller Castros hälsa är den bästa. Därför hade man anledning till oro om något skulle gå snett under besöket.

Den spänning och förväntning som många av oss runt om i världen haft inför besöket har naturligtvis sina politiska och mänskliga dimensioner. Därför tror jag att alla ser besöket som ett genombrott, och det är det som är bakgrunden till min interpellation. Det är ett genombrott så till vida att världen, utom USA, är beredd att se Kuba som en samtalspartner och att Kuba har sin självklara plats i världssamfundet.

Besöket var också betydelsefullt utifrån den öppning den kubanska regeringen, kommunistpartiet och den ledande gruppen på Kuba har visat inför den katolska kyrkan och klart och tydligt sett att den även har sin plats på Kuba. De människor som tillhör den katolska tron har samma rättigheter att utöva sin tro som andra människor.

Därför var besöket oerhört betydelsefullt. Det har också blivit framgångsrikt. Besöket avlöpte väl, och många lyssnade och tog till sig påvens budskap.

Jag vill tacka utrikesministern för svaren på frågorna. Jag tror att vi i stort sett är överens om att frågan om mänskliga rättigheter på Kuba och det budskap som påven medförde vad gäller yttrandefriheten, rätten till frihet för den enskilde individen, är av stor betydelse och att Kuba i många avseenden måste genomföra förändringar för att bli accepterad som en demokrati i världen.

Det är därför jag är intresserad av utrikesministerns syn på vad detta kan leda till för framtiden. Vad kan det bli för bestående resultat av påvens besök på Kuba? Kan man dra paralleller till det tidigare påvebesöket i Polen som också innebar en öppning? Hur ser regeringen på frågan?

Jag ställde en hel del frågor. Jag tycker att jag har fått svar vad gäller den svenska aktiviteten för att befrämja mänskliga rättigheter. Med hjälp av svaret, svenska biståndsinsatser och egna kontakter har jag kunnat konstatera att man gör allt vad man kan och att det är ett betydelsefullt bidrag.

Däremot finns det andra delar där jag inte tycker att jag har fått svar. Jag tänker på frågan om EU och handelsavtalet. Jag tycker att de regler som EU har satt upp direkt förhindrar den demokratiska utvecklingen på Kuba.

Man kan undra hur regeringen egentligen ser på sanktionerna. Jag tycker att det är oerhört tydligt att det är sanktionerna som leder till den isolering som råder på Kuba i dag. Det resulterar i att man från kubansk sida värnar om systemet till den grad att man inte tillåter stora förändringar eller möjligheter att diskutera flerpartisystem. Därför förefaller regeringen lägga större tonvikt vid de brott och övergrepp mot mänskliga rättigheter som begås och ser därför inte sanktionerna som en anledning till att kubanerna är så angelägna om att värna om sitt system och inte tillåta kritik internt i landet.

Anf. 3 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Vi vet alla att det under många år har varit svårt att påverka Kuba till att som andra stater vidta förändringen från det slutna och isolerade till att bli ett mer demokratiskt samhälle med rättsstatens principer som respekterar mänskliga rättigheter. Skälen kan vara flera. Grund-

*Fel! Okänt
växelargument.*

orsaken är naturligtvis den att det faktiskt finns en ledning i landet som har en annan syn på hur länder skall styras än den som är det normala i världen i dag. Det är att beklaga att den kubanska ledningen inte kunnat ta till sig demokratiutvecklingen i resten av världen.

Jag håller med om att USA inte underlättat detta genom sina sanktioner. Jag tror att sanktionerna har varit kontraproduktiva. Också amerikanerna säger sig vilja uppnå – och jag tror det – demokrati, mänskliga rättigheter och bättre förbindelser allmänt sett med Kuba. Men det går inte den vägen. Det är någonting som vi ofta framhåller när det gäller USA.

Så mycket viktigare borde det vara för kubanerna att svara positivt gentemot andra länder eller grupperingar som vill försöka få förändringar till stånd i Kuba på ett annat sätt än genom den isolationspolitik som USA för. Inom EU skulle man önska att kubanerna hade varit mera öppna och svarat på ett mer positivt sätt i de ansträngningar som faktiskt gjorts från EU:s sida. EU vill naturligtvis så snart som möjligt komma fram till att den politiska dialogen med Kuba skall omfatta alla områden, att man inte skall rygga för frågor som har med demokrati och mänskliga rättigheter att göra. Detta skall gå hand i hand med att vi öppnar oss på andra områden, det må vara kultur, forskning, turism eller handel. Det framgår tydligt i den gemensamma position som vi har för samarbetet med Kuba.

Sedan kan man alltid hoppas att påvens besök skulle vara genombrottet. Jag tror kanske inte att det kommer att ha samma historiska betydelse som det fick i Polen. Men det som hände – frihet och öppenhet – under påvens besök var ändå remarkabelt. Där ligger ett frö till någonting som borde få växa till sig. Det skall vi naturligtvis hoppas och göra allt för att underlätta för kubanerna att fortsätta den vägen.

Anf. 4 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Vi är överens om hur väldigt destruktiv den amerikanska blockaden mot Kuba har varit. Den har inneburit umbäranden för det kubanska folket vad gäller tillgång till mat, mediciner och teknisk utrustning på en rad områden men också när det gäller att befrämja förändringar inom systemet genom att bibehålla det som var bra med revolutionen men ändå se ett förändrat samhällssystem. Man måste gå litet längre. Där tycker jag att Sverige i EU-samarbetet borde kunna driva på. Jag kan hålla med om att Kuba inte har gått så långt som man från EU velat och att det finns allvarliga problem på Kuba, t.ex. de fyra oppositionella som fängslades i somras och som fortfarande sitter i fängelse och andra övergrepp. Ändå menar jag att det är EU som måste visa vägen, för USA kommer inte att göra det. USA saknar totalt trovärdighet vad gäller att befrämja flerpartisystem och mänskliga rättigheter i Latinamerika, eftersom USA:s roll har varit så negativ med tanke på statskuppen i Guatemala 1954, indirekt inblandning i Chile 1973 osv.

Sverige kan göra mer. Låt oss lämna biståndet åt sidan och se på de svenska företag som här spelar en väsentlig roll. I somras skrev Lars Gisborg, en nyckelperson på Kuba för svenska företag, i en artikel att det största problemet är att Exportkreditnämnden inte ger Kuba krediter och att de svenska företag som vill investera löper så stora risker att man ändå är tveksam. Där menar jag att Sverige skulle kunna agera mer kraftfullt.

Jag vill också peka på hur en del svenska företag för t.ex. medicinsk utrustning kan bidra. Jag tänker på Pharmacias samgående med Upjohn som har konsekvenser för Kuba. Sverige och regeringen skulle genom ett delägarskap i Pharmacia kunna påverka för att möjliggöra fortsatta leveranser och en öppen kontakt med Kuba. På det sättet skulle Sverige kunna befrämja handel och relationer mellan svenska företag och Kuba.

Jag vill vidare påpeka de repressalier som de företag som ändå vill ha handel med Kuba utsätts för. Frågan har tagits upp i EU. Vi har en lagstiftning som nyligen godkändes här i Sveriges riksdag, med olika motåtgärder mot USA:s blockad. Jag menar ändå att Sverige hör till de vänner som Kuba har och som borde ligga i första rummet för att se till att det här genombrottet ändå håller i sig.

Anf. 5 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Det finns hos svenska företag ett visst intresse för satsningar i Kuba. Svenska företag deltog i en industrimässa för inte så länge sedan. Dock är det svårt med EKN-krediter därför att Kuba inte har löst gällande fordringar. Det är mot EKN:s principer att då ge nya krediter.

Jag tror inte att vi har så olika åsikt om USA:s sanktionspolitik. Jag tycker också att sanktionerna inte bara drabbar det kubanska folket utan också kan bidra till att ge legitimitet till den kubanska regeringens hållning. Dessutom bryter Helms–Burton-lagen mot internationell frihandel. USA är isolerat i denna sin politik och får kritik på alla områden.

Det finns ett motstånd också i USA som växer. Det tycker jag är bra. Det är inte bara humanitära och religiösa organisationer utan också en del företag som menar att det är fel typ av hantering. Problemet är ju kongressen, som vi vet. Det är där som den här lagstiftningen har kommit till. Där kan vi inte se mycket av en öppning. Men man får inte ge upp. Även här kan vi hoppas att kongressen kan ta till sig vad man såg under påvens besök.

Anf. 6 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Jag vet att EKN har sådana regler, men dem borde man väl kunna påverka. Det borde kunna finnas en dialog även med EKN, eftersom vi alla vet bakgrunden till att Kuba inte kan betala sina skulder. Det är helt uppenbart ett land som befinner sig i krig mot stormakten USA. Vad kan Kuba med tanke på de oerhörda svårigheter man utsatts för på grund av blockaden göra? Sådana saker måste vägas in. Där menar jag att regeringen borde kunna föra en dialog med EKN, försöka få en förändring och se var det är nödvändigt att göra undantag, om man nu inte skall ändra reglerna.

Sedan vill jag också ta upp frågan om den amerikanska inställningen. Vi vet att kongressen är svår att påverka, att det huvudsakligen är humanitära organisationer som tagit upp frågan, Präster för fred, vars främsta företrädare kommer till Stockholm och riksdagen om någon timme. Vi får möjlighet att utbyta åsikter om hur man kan gå vidare. Men det finns också i kongressen ett motstånd. Den är inte så homogen och hopplös som vi ibland vill tro från svensk sida. Jag hade möjlighet i höstas att träffa två kongressmän, Jim McDermott och Esteban Torres, som tillhör dem som gått i bräsch för att få till stånd en förändring och få igenom

*Fel! Okänt
växelargument.*

en ändrad syn i kongressen. Det finns också fristående tänkare som Wayne Smith som leder tankearbetet för att försöka påverka den amerikanska politiken.

Min fråga till utrikesministern är då: Vad gör den svenska regeringen för att knyta närmare kontakter med dem i det amerikanska systemet som vill förändra? Man kan t.ex. bjuda hit dem och försöka få till stånd en dialog. Det skulle vara en uppmuntran att visa på att de har vänner här. Tillsammans måste vi fortsätta att arbeta med frågan om att bryta blockaden mot Kuba.

Anf. 7 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Kuba är ett område som ofta är uppe i diskussionerna från svensk sida med den amerikanska administrationen och med amerikanska politiker. Naturligtvis är det inte bara begränsat till dem som har den verkställande makten utan det gäller också dem som sitter i kongressen.

Jag har också varit i kongressen och träffat kongressmän, framför allt kanske för att tala FN-frågor men också Helms–Burton-lagen, just därför att det är ett så oacceptabelt steg att på det sättet isolera en liten granne men även därför att det går på tvärs mot internationell lagstiftning i övrigt.

Naturligtvis är det viktigt att vi har alla dessa kontakter i kongressen. Ofta är kongressen och kongressmän, kongressföreträdare över huvud taget, ganska isolerade i sin utrikespolitiska syn. Det är därför väldigt bra att Eva Zetterberg, som jag nu fick höra, och andra från det svenska parlamentet har kontakter direkt med kongressmän. Mera av det! Det tror jag också kan påverka i den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1997/98:48 till jordbruksutskottet

Motioner
1997/98:So4 och So5 till socialutskottet
1997/98:Sk28 och Sk29 till skatteutskottet
1997/98:K12 till konstitutionsutskottet

5 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
1997/98:63 En reformerad yrkestrafiklagstiftning

Motioner
med anledning av prop. 1997/98:45 Miljöbalk
1997/98:Jo29 av Bertil Persson (m)
1997/98:Jo30 av Bertil Persson (m)
1997/98:Jo31 av Elizabeth Nyström (m)
1997/98:Jo32 av Carl Bildt m.fl. (m)
1997/98:Jo33 av Dan Ericsson m.fl. (kd)
1997/98:Jo34 av Olof Johansson m.fl. (c)
1997/98:Jo35 av Erling Bager m.fl. (fp)
1997/98:Jo36 av Lennart Fremling (fp)
1997/98:Jo37 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)
1997/98:Jo38 av Ola Karlsson (m)

Prot. 1997/98:63
6 februari

6 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 5 februari

1997/98:168 av *Mats Odell* (kd) till statsrådet Thomas Östros
Nya arbetstillfällen i den privata tjänstesektorn
1997/98:169 av *Rigmor Ahlstedt* (c) till statsministern
Dödsstraff

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 februari.

7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 5 februari

1997/98:410 av *Barbro Andersson* (s) till miljöministern
Efterbehandling av förorenad mark
1997/98:411 av *Ulla Löfgren* (m) till kommunikationsministern
Konsekvensen av minskade utsläpp av kvävedioxid
1997/98:412 av *Eva Björne* (m) till finansministern
Handeln med premieobligationer
1997/98:413 av *Karl-Erik Persson* (v) till statsrådet Thomas Östros
Dieselskatten

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 februari.

Prot. 1997/98:63
6 februari

*Fel! Okänt
växelargument.*

8 § Kammaren åtskildes kl. 9.22.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1997/98:63
6 februari

1 § Meddelande om information från regeringen	1
2 § Meddelande om fördröjda svar på interpellationer	1
3 § Svar på interpellation 1997/98:140 om påvens besök på Kuba.....	2
Anf. 1 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	2
Anf. 2 EVA ZETTERBERG (v).....	2
Anf. 3 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	3
Anf. 4 EVA ZETTERBERG (v).....	4
Anf. 5 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	5
Anf. 6 EVA ZETTERBERG (v).....	5
Anf. 7 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....	6
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	6
5 § Bordläggning.....	6
6 § Anmälan om interpellationer	7
7 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	7
8 § Kammarkens åtskildes kl. 9.22.....	8

*Fel! Okänt
växelargument.*

